

Тема: Філософська ОНТОЛОГІЯ

ПЛАН

1. Розвиток змісту проблеми буття в історії філософії.
2. Структура буття. Основні форми буття.
3. Філософська категорія „матерія”.
4. Сучасна наука про системно-структурну організацію матеріального світу.
Матеріальна єдність світу.
5. Матерія і рух. Філософське розуміння руху.
6. Простір і час як форми буття матерії.

Онтологія - (від давньогрецьких ὄν; ὄντος (він; онтос) - суще, те, що існує і λόγος (логос) - вчення, наука) - вчення про сущому; вчення про буття як таке; основний розділ філософії, що вивчає фундаментальні принципи буття, його найбільш загальні сутності і категорії, форми, рівні, структуру і закономірності.

Як вчення про загальні категорії, форми і закономірності буття, онтологія існує в єдності з теорією пізнання (гносеологією) і логікою.

Об'єкт і предмет онтології

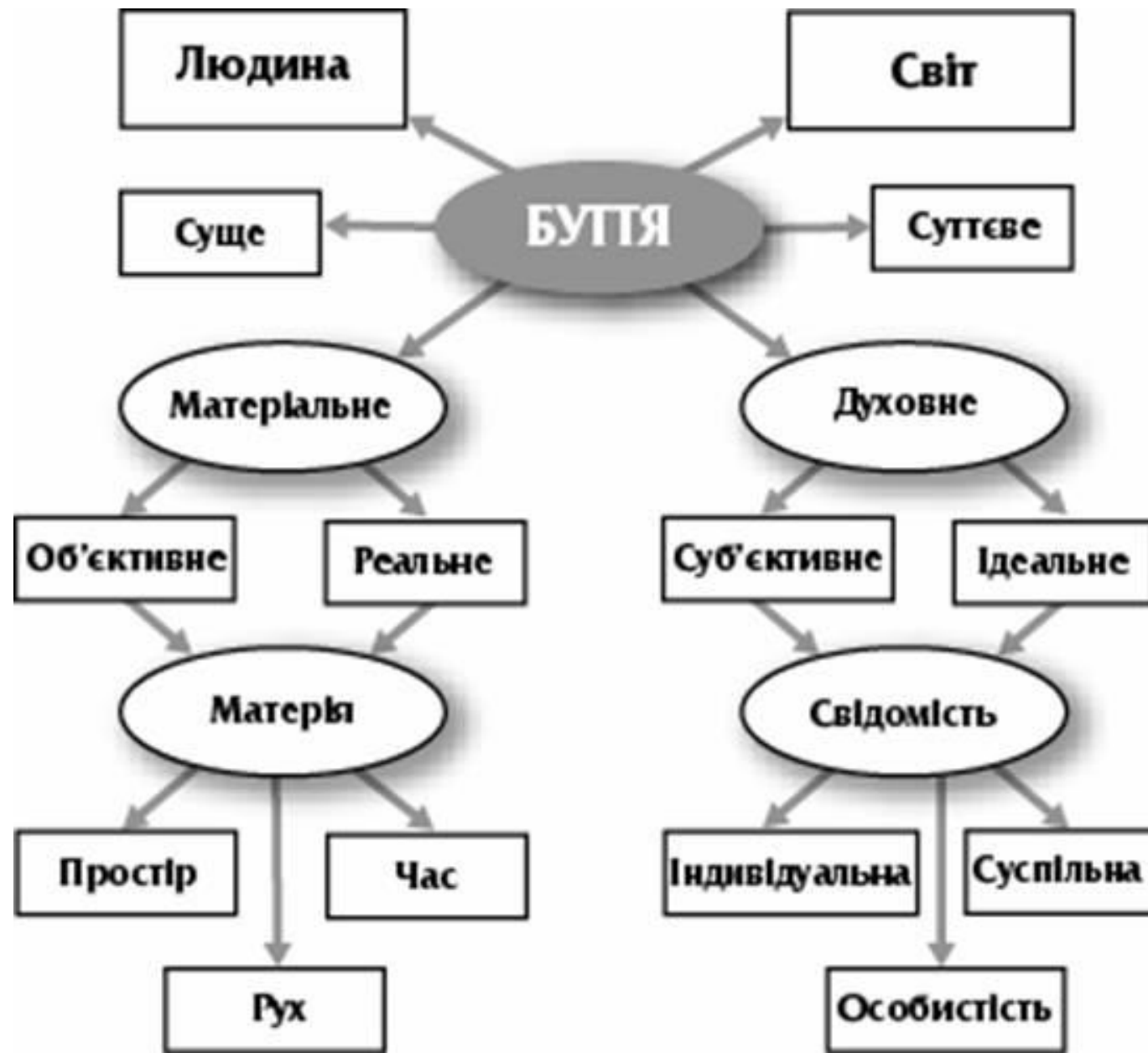
- Об'єкт онтології: суще (буття) як таке, як ціле в його граничному значенні (картина світу). Найбільш загальний опис граничної сукупності існуючого (як універсуму), яке не обмежується даними окремих наук і не зводиться до них.
- Предмет онтології: буття як повнота і єдність всіх форм і видів реальності: об'єктивної, фізичної, суб'єктивної, соціальної, ідеальної, екзистенціальної, віртуальної; а також принципи і закони їх існування та розвитку

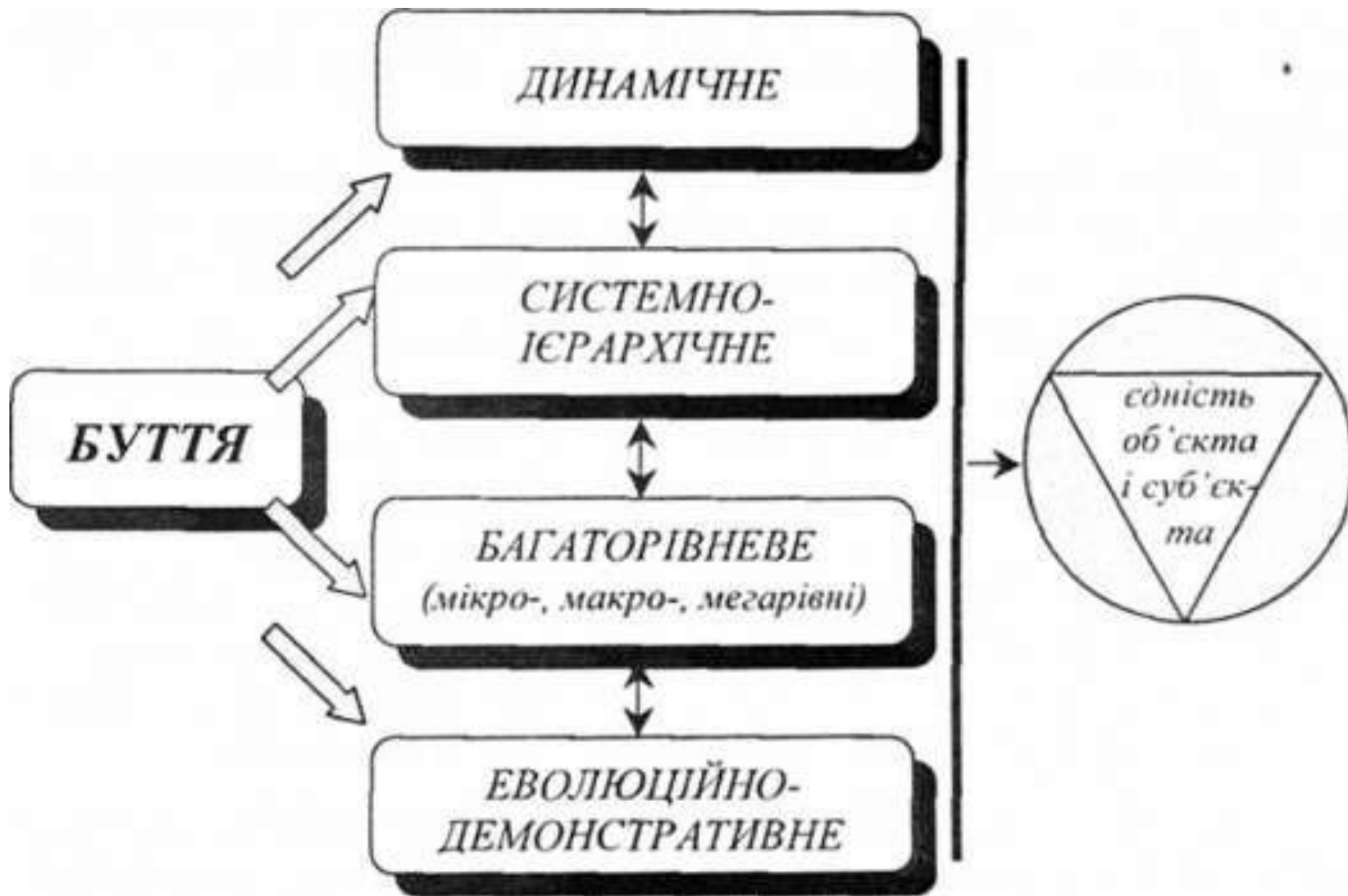
Мета і завдання онтології

Мета онтології: формування цілісної картини буття, опис і пояснення його принципів, форм і законів розвитку.

Завдання онтології:

- ▶ Підготовка до самостійного наукового пошуку, важливим елементом якого є філософсько-методологічний підхід до вивчення світу і місця людини в ньому;
- ▶ Пошук і розробка нових методів теоретичного пізнання реальності, наповнення новим смисловим змістом критикованих або мало застосовуваних підходів до пізнання світу в наукових дослідженнях.

Парменід

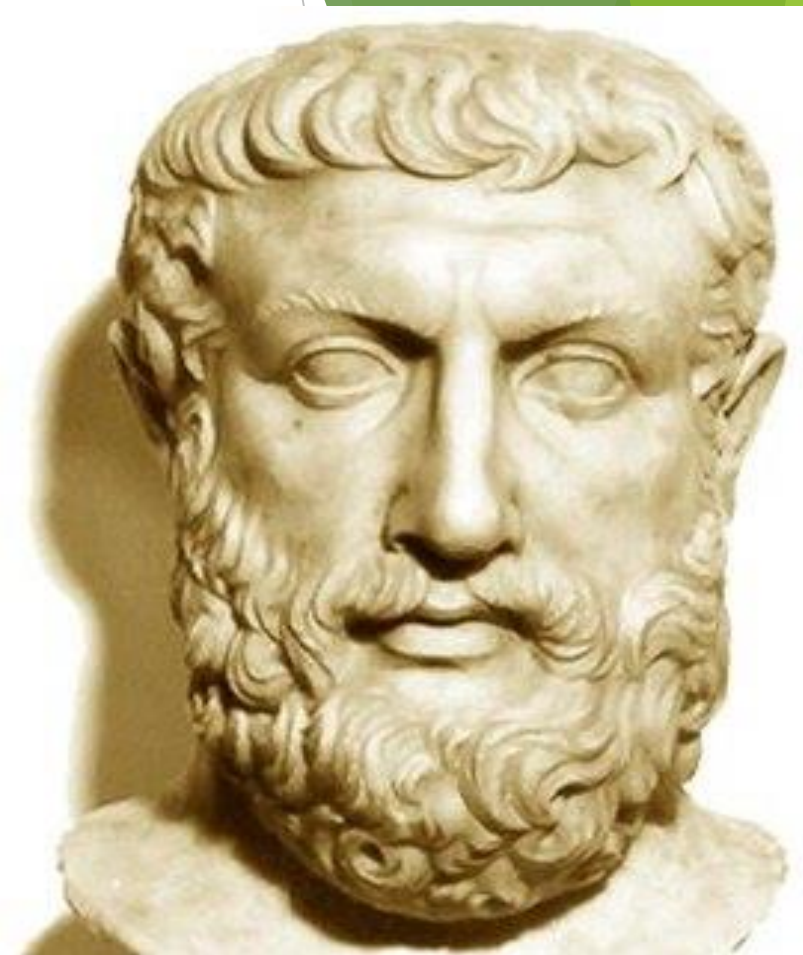
1)Буття наділене своїми конкретними якостями.

2)Воно неподільне, несуперечливе, нерухоме, вічне має форму кулі.

3)«Буття є, а небуття немає».

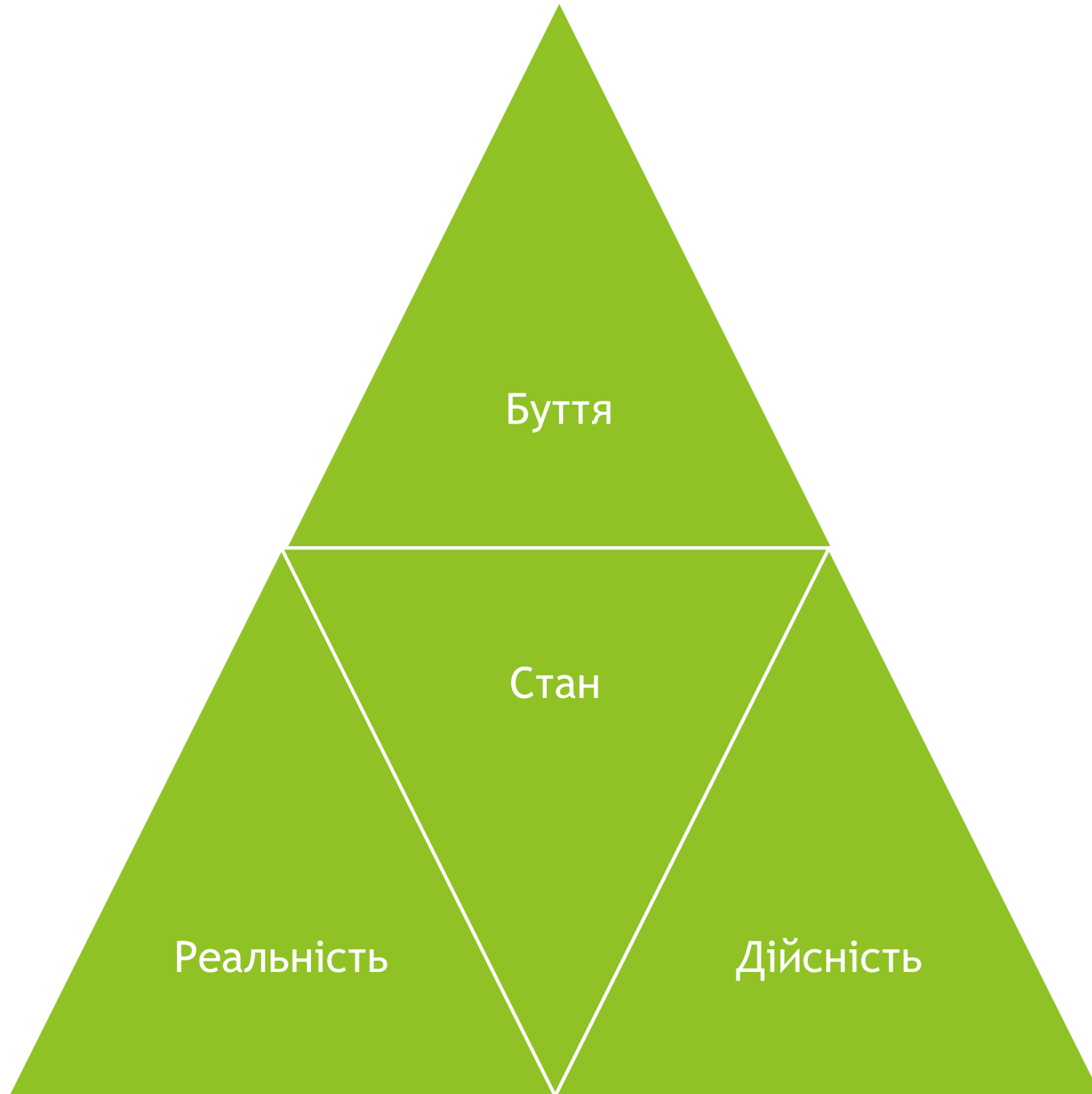
4)«Думки - і те, про що думка існує, тотожні," також тотожні мислимо суще".

Парменіда прийнято вважати “батьком” онтології і носієм аргументу про незмінність буття.

Буття - одна з найбільш широких, універсальних філософських категорій, яка покладена в основу філософського знання. Виходить з факту існування світу і всього того, що в світі існує реально.

1) **Стан** - уся сукупність подій, процесів та явищ, внутрішніх переживань, намірів та задумів, з якими має справу людина, з якими ми так чи інакше стикаємось.

2) **Дійсність** - це сукупність всіх станів у минулому, сьогоденні та у майбутньому.

3) **Об'єктивна реальність** - дійсність, яка охоплює все, що існує поза людською свідомістю.

4) **Суб'єктивна реальність** - особливий стан нашої свідомості, духовного життя людини.

- Особливий сенс категорії буття полягає в тому що вона відображає світ через дійсність людини світ олюдений.
- Людина-це перетин суб'єктивної та об'єктивної реальності і в цьому розумінні вона-основа буття

Людина та її буття як предмет філософського осмислення

Буття людини

Основні форми буття

Буття духовного

Буття соціальне

Буття речей і процесів

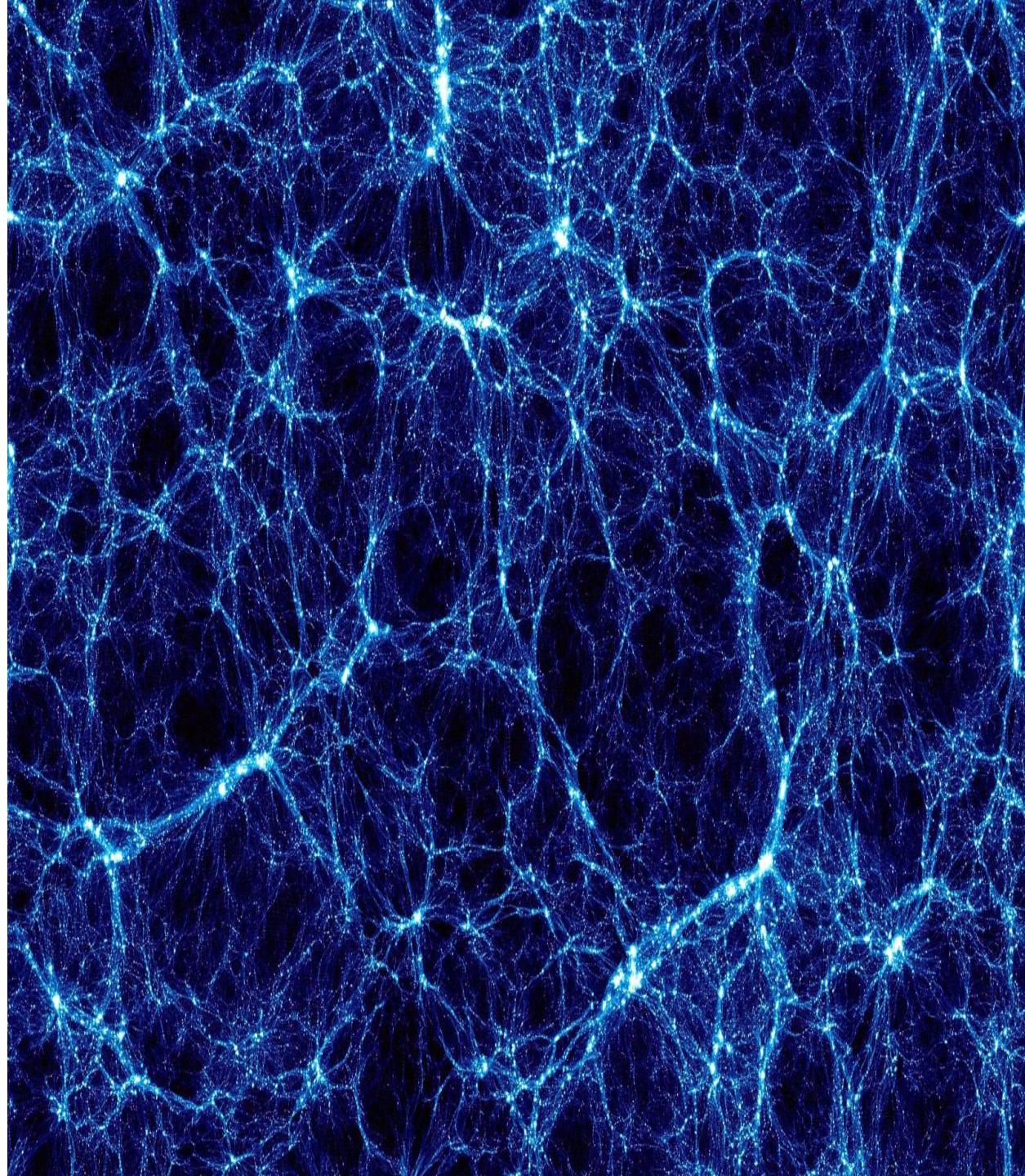

Матерія як філософська категорія пройшла відповідний історичний розвиток, її трактування змінювалося з розвитком і поглибленням наукових знань та зміною наукової методології.

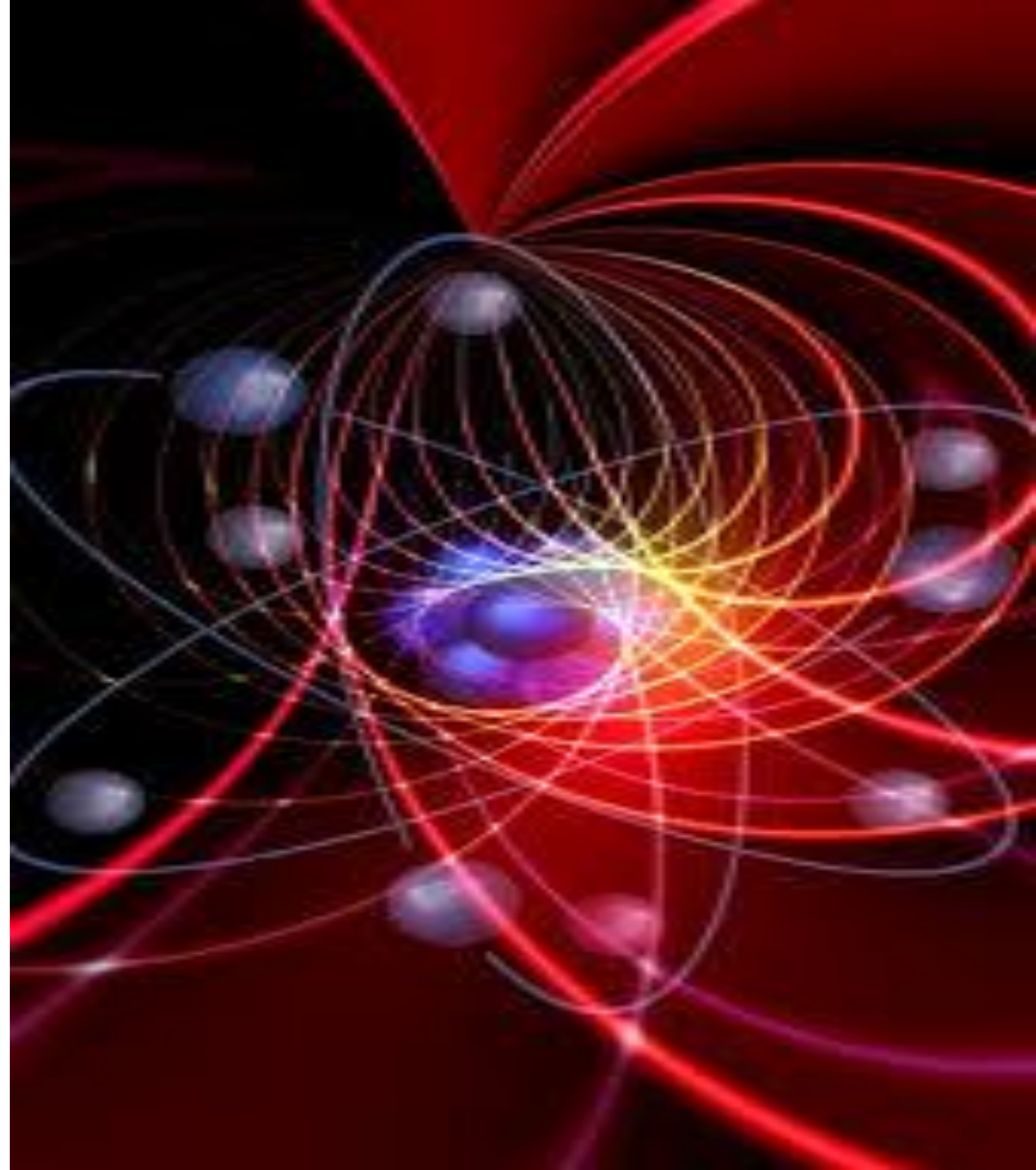
“Матерія” у перекладі з латинської мови означає – речовина

(матеріальний – значить створений із речовини)

Матерія - не що інше як мисленна абстракція, за допомогою якої відображаються найбільш загальні властивості, притаманні всім явищам і предметам оточуючої дійсності.

Матерія - це філософська категорія для визначення об'єктивної реальності, що існує незалежно від свідомості людини і відображається нею.

Речовинно-
субстратний:
матерія є річчю,
неподільними
атомами

Споглядально-
чуттєвий:
матерія-це
природна стихія

Етапи
формування
поняття
матерія

Філософсько-
гносеологічний:
матерія є
об'єктивною
реальністю

Субстанційно-
аксіологічний :
матерія є
загальнолюдською
цінністю

Загальні властивості матерії

- 1) об'єктивність
- 2) вічність
- 3) нескінченність
- 4) мінливість
- 5) розвиток
- 6) незнищенність
- 7) рух
- 8) простір
- 9) час
- 10) абсолютність та відносність

```
graph TD; A[Матерія] --> B[СИСТЕМА НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ]; A --> C[СИСТЕМА ЖИВОЇ ПРИРОДИ]; A --> D[СУСПІЛЬСТВО];
```

Матерія

СИСТЕМА НЕЖИВОЇ
ПРИРОДИ

СИСТЕМА ЖИВОЇ
ПРИРОДИ

СУСПІЛЬСТВО

Значний внесок у розвиток уявлень про матерію було зроблено наукою з відкриттям структурної організації матерії, що сприяло розкриттю взаємозв'язків різних явищ і процесів природи, вивченню взаємозалежності різних форм і видів матерії.

Нежива матерія

- ▶ 1) ГАЛАКТИЧНИЙ
- ▶ 2) МЕТАГАЛАКТИЧНИЙ
- ▶ 3) МОЛЕКУЛЯРНИЙ
- ▶ 4) АТОМАРНИЙ
- ▶ 5) ЯДЕРНИЙ

Жива матерія

- 1) БІОСФЕРА
- 2) ПОПУЛЯЦІЯ
- 3) БІОЦЕНОЗ
- 4) ВИД
- 5) БАГАТОКЛІТИННІ ОРГАНІЗМИ
- 6) КЛІТИНИ
- 7) ДОКЛІТИННИЙ ПІДРІВЕНЬ

СОЦІАЛЬНО ОРГАНІЗОВАНА МАТЕРІЯ

- СУСПІЛЬСТВО
 - СОЮЗ ДЕРЖАВ
 - ДЕРЖАВА
 - ЕТНОС
 - СОЦІАЛЬНА ГРУПА
 - КОЛЕКТИВИ РІЗНИХ РІВНІВ
 - СІМ'Я
 - ІНДИВІД

ВИДИ МАТЕРІЇ І ТИПИ ФІЗИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

ФОРМИ РУХУ

МАТЕРІАЛЬНІ НОСІЇ

РІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Соціальні

Народні маси,
соціальні групи
(класи, нації тощо)

Суспільство

Біологічні

Людина (особистість)
Біологічні види,
організми, клітини,
макромолекули

Органічна
матерія

Хімічні
Фізичні
Механічні

Макротіла, молекули,
атоми, елементарні
частинки, фізичні
поля

Неорганічна
матерія

Схема 7. Форми руху, носії та рівні організації матерії

- ▶ Отже, матерія є не що інше як філософська категорія, за допомогою якої відображається об'єктивна дійсність, що дається людині у відчуттях, копіюється цими відчуттями, існуючи незалежно від них. Таке визначення дав В.І.Ленін. Головне, що виходить з цього визначення: те, що матерія, не що інше як мисленна абстракція, за допомогою якої відображаються найбільш загальні властивості, притаманні всім явищам і предметам оточуючої дійсності.
- ▶ І найпершою такою властивістю є об'єктивне існування явищ та предметів, тобто незалежно від того чи сприймаємо ми їх, чи не сприймаємо. Матерія це все те, що існує незалежно від нашої свідомості, наших почуттів. Це незкінчена багатоманітність об'єктивно існуючих речей і процесів зовнішнього світу.
- ▶ Це об'єктивна реальність яка, діючи на наші органи чуття, породжує у нашій свідомості образи, за допомогою яких людина сприймає цю реальність.
- ▶ А тому суттєвою ознакою матерії (матеріального) є не що інше, як її існування поза нашою свідомістю і незалежно від неї.
- ▶ Матерія - це все те, що не є суб'єктивним і не може бути до нього віднесено.

- ▶ Вивчення різних властивостей і особливостей матерії, її рівнів і видів дозволяє говорити про те, що у світі, крім матерії, яка постійно змінюється, немає більш нічого. А якщо це так, то можна зробити висновок про матеріальну єдність світу.
- ▶ Питання про єдність світу завжди привертало до себе увагу. А якщо враховувати те, що поряд із матеріальними процесами існують ще й духовні, то воно набирає особливої гостроти.
- ▶ Від розв'язання цього питання залежить як теоретична, так і практична діяльність людини. Скажімо, якщо лікар не знає природи хвороби, її походження та основи буття, то його дії в теорії і практиці медицини будуть безрезультатними. В кращому разі, діючи навмання, він зможе випадково вірно побудувати напрямок своєї роботи. А це якраз і вводить в оману початківців - медиків, які гадають, що можна лікувати без будь-яких світоглядних та методологічних установок медичної діяльності.

- ▶ Рух як спосіб, форма існування матерії не може існувати поза матерією, він, так само як і матерія, не виникає і не зникає безслідно, а лише перетворюється з однієї форми в іншу.
- ▶ Рух суперечливий за своєю природою. Як спосіб існування матерії, що виявляється у її постійній зміні, рух абсолютний. Але ж рух знаходить свій прояв у конкретних формах і звідси можна говорити, що рух відносний щодо змін різних явищ і процесів в оточуючій дійсності.
- ▶ Рух матерії суперечливий у своїй абсолютності і відносності. А в силу цього, рух включає в себе і рівновагу, стійкість, спокій. Та якщо постійна зміна всього, що існує є абсолютною, то рівновага, спокій стосуються окремих форм руху, отже вони є відносними.
- ▶ Отже рух виражає собою єдність абсолютної зміни і відносного спокою. Наявність в абсолютному русі моментів відносного спокою обумовлює якісну диференціацію матерії

Рух

Рух є атрибутом, способом існування матерії. Рух як атрибут матерії також є абсолютним. Разом з тим рух має відносний характер, оскільки проявляється через конкретні форми (види) матерії, які мають відносно сталу природу.

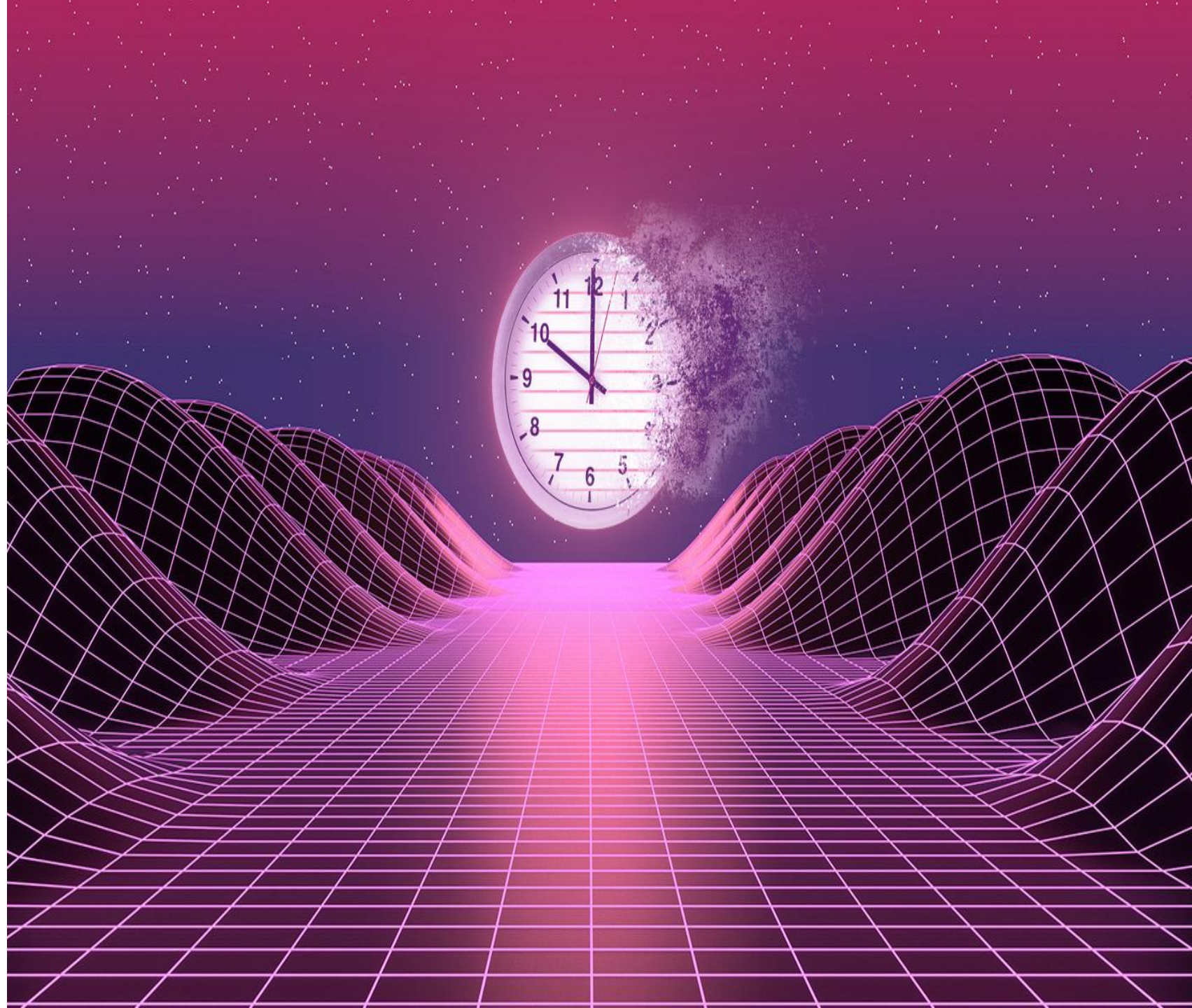
Виокремлюють такі типи руху :

1. Механічний
2. Фізичний
3. Хімічний
4. Біологічний
4. Соціальний

- ▶ Для метафізиків простір і час існують як щось незалежне від матерії. Так, Ньютон і його послідовники розглядали простір і час як пусті сховища для предметів та явищ оточуючої дійсності.
- ▶ Простір для Ньютона є нерухомим, безперервним, однорідним, проникним вмістилищем тіл і ніяк не діє на матерію.
- ▶ Час же - це чиста тривалість, що ні від чого не залежить і рівномірно тече від минулого до майбутнього. І якщо простір -це вмістилище для матеріальних речей, то час - вмістилище для подій. Простір і час у Ньютона не тільки не залежать від матерії, але й один від одного. На цих уявленнях була побудована картина світу, яка проіснувала до кінця 19 ст., їй на зміну прийшла нова картина світу, побудована з врахуванням діалектико-матеріалістичного підходу до розуміння простору і часу. Але, не зважаючи на механістичне розуміння проблеми взаємозв'язку матерії, простору і часу, ньютонівська концепція відіграла важливу роль в утвердженні матеріалістичних ідей на простір і час в період становлення природознавства.
- ▶ Що ж стосується об'єктивних ідеалістів, то для них простір і час - це лише загальні поняття, завдяки яким існують об'єкти матеріальної дійсності, їх співпорядкованість і тривалість.

Простір - це
протяжність
матерії, сукупність
матеріальних речей,
щовзаємно розташовані
одна біля одної.

Час - це тривалість
існування
речей, процесів, що
виникають між ними;
це послідовність подій,
що відбуваються в
об'єктивній реальності.

- ▶ Характерними ознаками простору є:
 - ▶ а) різноспрямованість розташування речей, явищ;
 - ▶ б) різномірність - площа, об'єм. Час характеризується односпрямованістю (тече від минулого до майбутнього) та одномірністю (буде це секунда, рік, чи вік).
- ▶ Таким чином, єдність матерії, руху, простору і часу очевидна.

А це трактується так: матерія як об'єктивна реальність, постійно змінюється і ця змінюваність відбувається в протяжності та тривалості об'єктивної реальності, тобто у просторі і часі.

Ontology

The image shows a man in a white lab coat and glasses pointing at a large screen. The screen displays a hierarchical diagram of ice cream types, illustrating an ontology. The diagram starts with a single ice cream cone at the top, which branches out into various types of ice cream, including ice cream bars, cones, and sundaes. Each type further branches into specific flavors and toppings, such as chocolate, vanilla, and strawberry. The man is standing on a wooden floor, and the background is a plain wall.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ